

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО СЛУЧАЙ 200-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА НЕОФИТ БОЗВЕЛИ

На 20. XI. 1985 г. в Института за литература при БАН се проведе Национална научна конференция, посветена на възрожденския общественик и писател Неофит Бозвели по случай 200 години от рождението му. В нея взеха участие изтъкнати изследователи на литературата, културата и борбите на нашия народ през епохата на Възраждането. Конференцията бе открита от акад. П. Динев. Във въстъпителното си слово той очерта мащабите на личността и делото на Бозвели, набеляза редица неизследвани и слабо проучени проблеми, свързани с неговия живот и творчество, изтъкна трудностите при анализирането на литературните изяви на народния трибун.

В доклада си „Книжовното дело на Бозвели — трагично-бунтовна летопис на народа и лична съдба“ проф. д-р Г. Димов проследи развитието на Бозвели като творец и общественик, разширяването на неговия политически и литературен опит и извисяването му като изключително богата индивидуалност, която дълбоко въздейства върху умовете и сърцата на съвременниците си. Наблюденията и изводите на проф. Димов бяха подкрепени и доразвити от доклада на проф. д-р В. Трайков. В него задълбочено бяха осветлени взаимоотношенията между Бозвели и неговия бележит съгражданин, ученик и последовател Г. Раковски.

Проф. Д. Леков в своя доклад „Бозвели в диалога на поколенията“ анализира присъствието на писателя и общественика в духовното и творческото битие на различните поколения преди Освобождението, ролята му при формирането на школко-педагогическата интелигенция от 20-те и 30-те години и на литературното поколение от 40-те—60-те години.

Проф. д-р Ил. Конев в доклада си изтъкна, че диалозите на Бозвели отразяват разискваните до него в дискуссионен план актулни въпроси на българската действителност и това определя приноса му в изявата на дискуссионното начало в книжнината ни от втората четвърт на миналия век, а също така появява своеобразието на диалозите и представя в по-пълна светлина средството му с книжовници като Н. Рилски, К. Фотинов, К. Огнянович, Г. Кръстевич и други автори на типично дискуссионни произведения.

В доклада „Н. Бозвели и гръцкото просвещение“ ст. н. с. к. и. н. Надя Данова чрез редица нови данни, получени при задълбочен анализ и текстуални сравнения на книги от Свищовското читалище и „Славеноболгарское детоводство“, значително разшири кръга от гръцки автори, четени и използвани от Бозвели, с което се обогати характеристиката му на широко образован за времето си творец. В тази насока бяха и изводите на ст. н. с. к. ф. н. Ил. Тодоров. В доклада си „Н. Бозвели и руската литература“ авторът изнесе изключително интересни факти за запазени непубликувани архивни материали, които са свидетелство за задълбочена работа на Бозвели с руски източници и разкриват неговите трайни литературни интереси, широк литераурен кръгозор, формиран и под непосредственото влияние на руската култура. В доклада на Н. Аретов също бяха направени някои нови уточнения — след Бероновию буквар повествователните творби в „Славеноболгарское детоводство“ (II ч.) са взора печатна публикация у нас на антични автори. В докладите на Данова, Тодоров и Аретов литературното дело на Бозвели бе разгледано в по-широк литературен контекст, бяха потърсени връзките му с чужди литератури и бе изтъкната голямата художествена култура на писателя.

Ст. н. с. к. ф. н. В. Смоховска актуализира делото на Бозвели, превърна го в наш съвременник. Чрез анализ на диалога „Любопитнопростий разговор“ тя откри Бозвели като критик на обществено-политическия живот, обърна внимание на някои специфични черти на българската възрожденска действителност и литература, поднесени във форми, които трябва да се разшифроват, за да се види тяхната връзка с общоевропейски идеи и литературни направления.

В доклада „Първата биография на Н. Бозвели“ патосът на авторката ст. н. с. С. Баева беше насочен към нов прочит на последното произведение на П. Р. Славейков, започнал своите литературни изяви под влияние на великия котленец и останал негов последователен ученик до края на живота си.

Н. с. к. и. н. В. Димова разгледа връзките на Н. Бозвели със сръбската обществено-политическа действителност през 30—40-те години на миналия век и изнесе нови данни за отпечатването и разпространението на „Славеноболгарское детоводство“ в Сърбия.

В своя доклад ст. н. с. к. ф. н. Ст. Таринска анализира диалозите на Бозвели с цел

да разкрие ярката индивидуалност на всяка една от творбите и да покаже, че писателят винаги търси оригинална форма за израз на идеята на произведението. Литературната значимост на пътеписите на Бозвели беше изнесена на преден план и в доклада на Св. Горова „Краят на една традиция (описанията в светите места и географските описания на Бозвели)“. Докладът на н. с. к. ф. н. Рая Кунчева „Стихът на Бозвели“ също разкри литературно-историческата стойност на поезията на забележителния творец от 10-те години на XIX в.

Н. с. Тр. Кръстанов приведе аргументи за съавторството на Н. Бозвели и Ем. Васкидов при подготвяне на учебната енциклопедия „Славенобългарское детоводство“ и постави въпроса за нейното фототипно издаване. Действително с поредицата учебници двамата просвещенски дейци не само отговарят на конкретна необходимост в живота на българското общество, но тя има програмен характер за развитието на учебната ни книжнина през Възраждането.

В работата на конференцията бе отделено внимание и на друг значим дял от творчеството на Бозвели — неговите писма. В доклада на Румяна Дамянова бяха разгледани ярката лична кореспонденция и ръководството за писане на писма („Писмовник“, VI ч. на „Детоводството“). С тях Бозвели се включва в процеса на изграждане на епистоларната култура през XIX в. Добре намерен завършек на конференцията бе научното съобщение на Нели Запрянова от Народната библиотека „Кирил и Методий“. Чрез него тя въведе в научно обращение едно от последните писма на Бозвели, адресирано до Н. Геров. В това писмо „великият страдалец“ дни преди смъртта си споделя своята радост от подема на учебното дело в страната.

В дискусиата бяха обобщени главните линии в съвременните проучвания върху Бозвели, бяха подчертани приносите на изнесените доклади — богата фактологическа основа, нови или малко известни факти, непубликувани архивни материали; изследванията разшириха представите за литературното творчество, за богатството на литературното дело на Бозвели, връзката му с неговите съвременници, предходници и следовници. На конференцията отгледливо се откри мястото и ролята на Неофит Бозвели в развитието на българската литература и култура, в развитието на обществените и литературните идеи на Възраждането.

Катя Станева

ТРЕТА НАЦИОНАЛНА КОМПЛЕКСНА МЛАДЕЖКА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕТО

На 21 и 22 ноември 1985 г. в Института за литература при БАН се проведе Третата национална комплексна младежка научна конференция по проблемите на литературозна-

нието. В нея взеха участие млади научни работници от Института за литература, Националният музей на българската литература, СУ „Кл. Охридски“, ВТУ „Кирил и Методий“, ПУ „П. Хилендарски“ и Полувисшия педагогически институт „Д-р П. Берон“ в Шумен. Бяха изнесени 29 доклада из областта на старата, възрожденската, новата и съвременната българска литература, сравнителното литературознание, чуждите литератури и теорията, на литературата, които очертаха главните насоки в творческите търсения на младите български литературоведи. Конференцията беше открита от доц. к. ф. н. Симеон Хаджикосев — заместник-директор на Института за литература при БАН. В своето приветствено слово той изтъкна, че младостта означава преди всичко възможност за творческа реализация на изследователите във всички области на науката и пожела плодотворна работа на конференцията като значителен научен форум за тяхната изява.

Значителна част от докладите бяха посветени на старата и възрожденската българска литература. Димитринка Димитрова от Института за литература („Космогоничната тематика в старобългарската ератопокритическа литература. Основни аспекти“) анализира редица творби от средновековната ни книжнина, пресъздаващи картината на света във философски план в тясна връзка с апокрифите и фолклора. Н. с. к. ф. н. Елена Томова от Института за литература („Житията на свети Иван Рилски и руският старопечатен Пролог“) разгледа слабо разработения в българското литературознание въпрос за отношението между тези жития и руския старопечатен Пролог от XVII в. Ас. Мария Шнигер (ПУ „П. Хилендарски“) в доклада си „За някои форми на взаимодействие между официална и народна литература и култура през Късното средновековие“ проследи активните процеси на средновековна комуникативност по линията „официалност — народност“ на литературата. Мая Янкова от Националния музей на българската литература („Интересът към старите писмени паметници“ през Възраждането“) изтъкна приноса на възрожденските книжовници за издирване и публикуване на старобългарски ръкописи. Ас. Красимир Кунчев (Полувисш педагогически институт „Д-р П. Берон“ — Шумен) в доклада си „Аспекти на повествователната характеристика в белетристиката на Каравелов“ въведе термина „зрителна позиция“, тъждествен на „гледна точка“. Камен Михайлов от Института за литература („Устната традиция във възрожденския литературен процес“) анализира устно разпространяваните през Българското възрождане редица неформални произведения. В доклада на Пенчо Райнов (ЕСПУ „Д. Матевски“ — Пловдив) „Някои наблюдения върху фолклора в сп. „Български книжици““ беше направен критически преглед на публикуваните в списанието фолклорни произведения и статии по